

01

EU-MIDIS

Badanie UE na temat mniejszości
i dyskryminacji

Polski

2009

Sprawozdanie „Kluczowe dane”, część 1 **Romowie**

Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA)

EU-MIDIS

BADANIE UE NA TEMAT MNIEJSZOŚCI I DYSKRYMINACJI

Czym jest EU-MIDIS?

Skrót EU-MIDIS oznacza „Badanie UE na temat mniejszości i dyskryminacji”

Jest to pierwsze ogólnounijne badanie przeprowadzone z udziałem imigrantów i przedstawicieli etnicznych grup mniejszościowych na temat ich doświadczeń w zakresie dyskryminacji i przestępczej wiktymizacji w życiu codziennym.

W związku z tym, że wiele przypadków dyskryminacji i wiktymizacji nie jest zgłaszanych, a także ponieważ dane dotyczące dyskryminacji i wiktymizacji mniejszości etnicznych w wielu państwach członkowskich nie są pełne, EU-MIDIS stanowi źródło najbardziej kompleksowych i aktualnych danych dotyczących stopnia dyskryminacji i wiktymizacji mniejszości w obrębie UE.

Badanie w formie bezpośredniego wywiadu przeprowadzono wśród 23 500 imigrantów i przedstawicieli mniejszości etnicznych w 27 państwach członkowskich UE na przestrzeni 2008 r.

Dodatkowo 5000 osób będących przedstawicielami populacji większości i zamieszkujących te same regiony co grupy mniejszościowe zostało objętych badaniem w dziesięciu państwach członkowskich w celu porównania wyników badania w zakresie kluczowych kwestii.

Każdy z wywiadów trwa od 20 minut do godziny i składał się z szeregu szczegółowych pytań.

Pierwsze sprawozdanie z serii „Kluczowe dane”:

W niniejszym sprawozdaniu skoncentrowano się na kwestii dyskryminacji Romów i jest ono pierwszym z serii sprawozdań EU-MIDIS „Kluczowe dane”, w których omawiane są konkretne wyniki badania. W pozostałych sprawozdaniach omówione zostaną inne grupy etniczne lub przedstawione wyniki badania z części obejmującej wszystkie przebadane grupy.

Inne grupy objęte badaniem EU-MIDIS to: mieszkańcy Afryki Północnej, mieszkańcy Afryki Subsaharyjskiej, Turcy, mieszkańcy byłej Jugosławii, przedstawiciele krajów Europy Środkowej i Wschodniej (włączając państwa członkowskie) oraz Rosjanie.

Badanie pokazało, że ogólny wskaźnik dyskryminacji dla Romów był najwyższy spośród wszystkich pozostałych grup objętych badaniem EU-MIDIS, w związku z czym na początek skoncentrowano się na tej grupie.

W sprawozdaniu EU-MIDIS „Kluczowe dane” jedynie wstępnie nakreślono wyniki badania – celem jest zapoznanie czytelnika z podstawowymi ustaleniami. W odpowiednim czasie udostępnione zostanie szczegółowe sprawozdanie EU-MIDIS, kompletny zbiór danych zostanie także opublikowany na stronie internetowej Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej. Gdy wszystkie sprawozdania „Kluczowe dane” będą dostępne dla opinii publicznej, każdy będzie mógł dokonać samodzielnej oceny wyników.

Na lata 2009 i 2010 planowanych jest dziewięć sprawozdań „Kluczowe dane” uwzględniających poniższe kwestie:

- Dyskryminacja w dziewięciu różnych sferach życia dla wszystkich grup objętych badaniem we wszystkich państwach członkowskich. Dziewięć sfer życia to: 1) poszukiwanie pracy, 2) w pracy, 3) poszukiwanie domu lub mieszkania do wynajęcia lub kupna, 4) stosunek personelu medycznego, 5) stosunek pracowników opieki społecznej, 6) stosunek pracowników szkół, 7) w kawiarniach, restauracjach, barach lub klubach, 8) wchodząc lub będąc w sklepie, 9) w banku - chcąc otworzyć konto bankowe lub uzyskać pożyczkę.
- Przestępcza wiktymizacja łącznie z przestępstwami na tle rasowym w odniesieniu do pięciu różnych typów przestępstw dla wszystkich grup objętych badaniem we wszystkich państwach członkowskich. Pięć typów przestępstw: 1) kradzież samochodu lub mienia będącego w samochodzie, 2) włamanie lub próba włamania, 3) kradzież mienia osobistego niezwiązana z użyciem przemocy lub gróźb, 4) napaść i pogróżki, 5) nękanie.
- Stosunek policji, pracowników kontroli celnej i granicznej – porównanie wszystkich grup objętych badaniem oraz grup należących do populacji większości, zamieszkujących te same regiony, co grupy mniejszościowe.

SPRAWOZDANIE „KLUCZOWE DANE”, CZĘŚĆ 1 – KLUCZOWE USTALENIA W ODNIESIENIU DO ROMÓW:

Doświadczenie dyskryminacji ze względu na narodowość romską

- Średnio co drugi ankietowany narodowości romskiej spotkał się z dyskryminacją przynajmniej raz w ciągu ostatnich 12 miesięcy.
- Romowie, którzy spotkali się z dyskryminacją, wymieniają średnio 11 przypadków dyskryminacji na przestrzeni 12 miesięcy.

Informowanie o dyskryminacji

- W zależności od kraju objętego badaniem od 66% do 92% Romów nie zgłosiło aktualnych przypadków dyskryminacji w ciągu ostatnich 12 miesięcy żadnej upoważnionej instytucji, ani też w miejscu, w którym doszło do dyskryminacji.
- Głównym powodem niezgłaszania przypadków dyskryminacji przez Romów jest przekonanie, że zgłoszenie dyskryminacji „nic by nie dało i niczego by nie zmieniło”.
- 23% ankietowanych narodowości romskiej unikało miejsc publicznych ze względu na zagrożenie dyskryminacją, co świadczy o tym, że poziom dyskryminacji byłby wyższy, gdyby nie unikanie miejsc publicznych.

Znajomość przysługujących praw i istnienia systemu rozpatrywania skarg

- 86% ankietowanych Romów nie było w stanie podać nazwy instytucji, która mogłaby pomóc im w przypadku wystąpienia dyskryminacji.

Postrzeżenie dyskryminacji

- Średnio 69% ankietowanych narodowości romskiej uważa, że dyskryminacja wynikająca z odmiennego pochodzenia etnicznego lub przynależności do społeczności imigrantów jest szeroko rozpowszechniona w ich kraju.

Bycie ofiarą przestępstwa oraz przestępstwa na tle rasowym

- Średnio 1 na 4 ankietowanych Romów padł ofiarą przestępstwa włączając napaść, pogroźki oraz nękanie przynajmniej raz w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

- Średnio 1 na 5 ankietowanych Romów padł ofiarą przestępstwa na tle rasowym włączając napaść, pogroźki oraz nękanie przynajmniej raz w ciągu ostatnich 12 miesięcy.
- Romowie, którzy padli ofiarą napaści, pogroźek lub nękania wymieniają średnio 4 przypadki takich incydentów w ciągu ostatnich 12 miesięcy.
- 81% Romów, którzy padli ofiarą napaści, pogroźek lub nękania w ciągu ostatnich 12 miesięcy uważa, że ich wiktyfikacja wynikała z uprzedzeń rasowych sprawców.

Informowanie o byciu ofiarą przestępstwa

- W zależności od kraju objętego badaniem, od 65% do 100% Romów nie zgłosiło policji przypadku wiktyfikacji.
- Głównym powodem niezgłaszania przez Romów przypadków przestępczej wiktyfikacji policji był brak pewności, czy organy ścigania w ogóle podejmą działania w tej sprawie.

Stosunek policji, pracowników kontroli granicznej i celnej

- Średnio 1 na 3 ankietowanych Romów został zatrzymany przez policję w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Co drugi respondent uważa, że zatrzymanie go przez policję wynikało wyłącznie z faktu przynależności do narodowości romskiej.
- Zatrzymani przez policję Romowie wymieniali średnio 4 przypadki zatrzymań na przestrzeni 12 miesięcy.
- Średnio 1 na 4 ankietowanych Romów został zatrzymany przez pracownika kontroli granicznej lub celnej w ciągu ostatnich 12 miesięcy w drodze powrotnej do swojego kraju, i jest przekonany, że to zatrzymanie wynikało z przynależności do narodowości romskiej.

Państwo członkowskie	Skrót kodu
Bułgaria	BG
Czechy	CZ
Grecja	EL
Węgry	HU
Polska	PL
Rumunia	RO
Słowacja	SK

BADANIE

Materiał badawczy EU-MIDIS koncentrował się na poniższych kwestiach:

- doświadczenia osobiste respondentów w zakresie dyskryminacji wynikającej z przynależności do mniejszości etnicznej w różnych sferach życia, a także czy respondent zgłosił przypadek dyskryminacji
- sposób postrzegania różnych form dyskryminacji w kraju przebywania, jak również poziomu znajomości własnych praw i znajomości placówek upoważnionych do walki z dyskryminacją
- doświadczenia osobiste respondentów w zakresie wiktyimizacji, a także czy uważają oni, że wiktyimizacja ta nastąpiła częściowo w związku z ich przynależnością do mniejszości etnicznej i czy przypadki wiktyimizacji zostały przez nich zgłoszone
- sposób traktowania przez funkcjonariuszy policji, pracowników kontroli granicznej i celnej z uwzględnieniem przekonania

Kwestionariusz badania EU-MIDIS dostępny jest na stronie internetowej Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej pod adresem: www.fra.europa.eu/eu-midis/questionnaireEN

respondentów, czy padli ofiarą stereotypowych zachowań dyskryminacyjnych związanych z przynależnością do mniejszości etnicznej

W odniesieniu do powyższych kwestii, ankietowanych poproszono o określenie swoich doświadczeń w zakresie dyskryminacji i wiktyimizacji na przestrzeni ostatnich pięciu lat, a także w ostatnich 12 miesiącach. **Wyniki zawarte w niniejszym sprawozdaniu dotyczą osobistych doświadczeń respondentów z ostatnich 12 miesięcy.**

PRÓBA Państwo członkowskie:

Bułgaria, Czechy, Grecja, Węgry, Polska, Rumunia, Słowacja

w każdym państwie członkowskim przeprowadzono wywiad z 500 Romami

Okres prowadzenia badania:

3 maja – 10 lipca 2008 r.

Metoda doboru prób:

- 1) Losowanie marszrutowe dla regionów miejskich: Grecja i Węgry
- 2) Ogólnokrajowe losowanie marszrutowe: Bułgaria, Czechy, Polska, Rumunia, Słowacja

PRZYPADKI DYKSRYMINACJI W CIĄGU OSTATNICH 12 MIESIĘCY

Średnio co drugi Rom ankietowany w ramach badania EU-MIDIS był dyskryminowany ze względu na swoje pochodzenie etniczne w okresie ostatnich 12 miesięcy

Ankietowanych poproszono o określenie swoich doświadczeń w zakresie dyskryminacji związanej z pochodzeniem etnicznym w dziewięciu sferach życia codziennego (zob. Ramka 1).

Ramka 1

Obszary dyskryminacji

W ramach badania EU-MIDIS pytano ankietowanych o ich doświadczenia w zakresie dyskryminacji w ostatnich 12 miesiącach lub ostatnich 5 latach w dziewięciu obszarach:

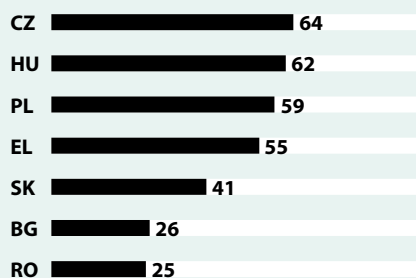
- 1) poszukiwanie pracy
- 2) w pracy
- 3) poszukiwanie domu lub mieszkania do wynajęcia lub kupna
- 4) ze strony personelu medycznego
- 5) ze strony pracowników opieki społecznej
- 6) ze strony pracowników szkół
- 7) w kawiarni, restauracji lub barze
- 8) wchodząc lub będąc w sklepie
- 9) próbując otworzyć konto w banku lub uzyskać pożyczkę

W siedmiu państwach członkowskich, w których ankietowano osoby narodowości romskiej w odniesieniu do dziewięciu różnych obszarów dyskryminacji, średnio **47% ankietowanych potwierdziło przypadki wiktyimizacji i dyskryminacji związanych z ich pochodzeniem etnicznym w ciągu ostatnich 12 miesięcy.**

Rys.1

Średni współczynnik dyskryminacji

% dyskryminowanych na przestrzeni ostatnich 12 miesięcy (9 obszarów dyskryminacji)

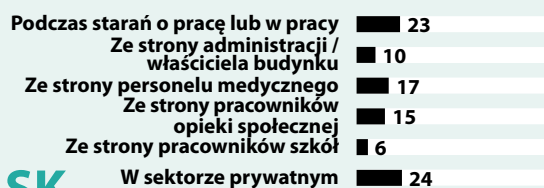
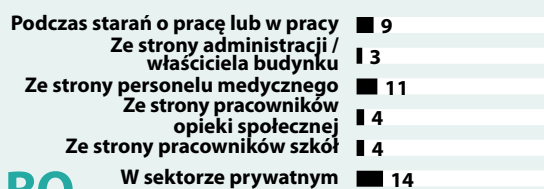
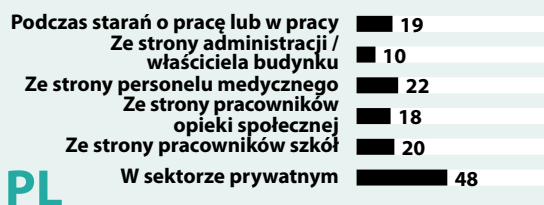
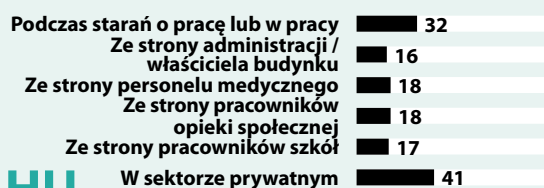
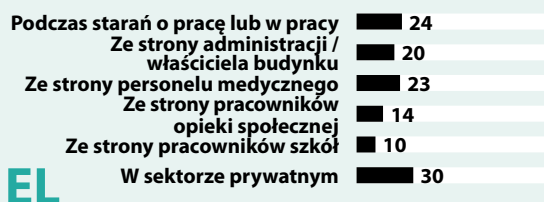
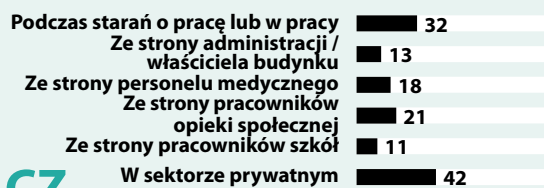
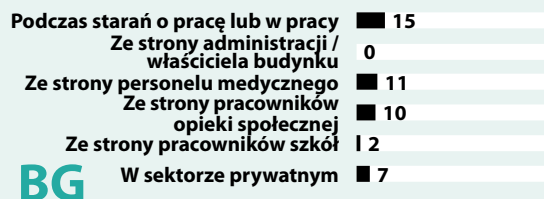
Badanie EU-MIDIS, pytania CA2-CI2

Rys. 1 ukazuje ogólny wskaźnik dyskryminacji w odniesieniu do dziewięciu obszarów dyskryminacji dla każdego państwa członkowskiego.

Rys.2

Szczegółowe doświadczenia dyskryminacji

- osoba doświadczyła dyskryminacji w ciągu ostatnich 12 miesięcy
- osoba nie doświadczyła dyskryminacji

Badanie EU-MIDIS, pytania CA2-CI2

Zgodnie z wynikami badania, najwyższy wskaźnik ogólnej dyskryminacji Romów odnotowano w Czechach (64%), a prawie taki sam - na Węgrzech (62%). Dla porównania, zgodnie z wynikami badania, najniższy wskaźnik dyskryminacji Romów odnotowano w Bułgarii i Rumunii.

Badanie wykazało także, że **Romowie, którzy spotkali się z dyskryminacją, wymienili średnio 11 przypadków dyskryminacji w ciągu 12 miesięcy**. Można zatem wywnioskować, że pewna grupa Romów jest w szczególny sposób narażona na wielokrotną dyskryminację, w związku z czym wskazane jest, by strategia interwencji skierowana była właśnie na te szczególnie zagrożone grupy w obrębie społeczności romskich.

Jak pokazuje rys. 2, dyskryminacja w sektorze prywatnym dominuje w codziennym doświadczeniu respondentów w zakresie dyskryminacji¹, natomiast dyskryminacja w życiu zawodowym występuje na drugim miejscu w większości krajów objętych badaniem. W Polsce, Czechach i na Węgrzech ponad 40% ankietowanych doświadczyło dyskryminacji w sektorze prywatnym w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Dla porównania: ankietowani w większości krajów padli ofiarą zachowań dyskryminacyjnych w mniejszym stopniu w związku z poszukiwaniem mieszkania lub ze strony personelu szkoły, co wynika z faktu, że nie wszyscy ankietowani mają dzieci i nie wszyscy szukali zakwaterowania w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

Rys.3

% respondentów, którzy nie zgłosili przypadku dyskryminacji żadnej organizacji

Przypadki dyskryminacji w ciągu ostatnich 12 miesięcy w odniesieniu do dziewięciu obszarów dyskryminacji

Badanie EU-MIDIS, pytania CA4-CI4

Znaczący odsetek ankietowanych, w granicach 11-23%, wskazuje na przypadki dyskryminacji ze strony personelu medycznego w ciągu ostatnich 12 miesięcy, w mniejszym stopniu na dyskryminację ze strony pracowników opieki społecznej. Szczegółowa analiza powyższych informacji, z uwzględnieniem różnic w poszczególnych krajach, służy zaakcentowaniu obszarów życia społecznego, w których występuje największy wskaźnik dyskryminacji i które wymagają największych zmian.

EU-MIDIS pokazuje, jak bardzo dane opierające się na zgłoszeniach dyskryminacji Romów są zaniżone. Oficjalnie odnotowane przypadki dyskryminacji ukazują jedynie czubek góry lodowej dyskryminacji Romów.

1 Wyniki dla „sektora prywatnego” oznaczają liczbę przypadków dyskryminacji w następujących miejscach: w kawiarniach, restauracjach lub barach, wchodząc lub będąc w sklepie, w banku - chcąc otworzyć konto bankowe lub uzyskać pożyczkę.

Jak pokazano na rys. 3, ankietowanych zapytano, czy zgłosili odpowiednim organom przypadki dyskryminacji. Od 66 do 92% ankietowanych z siedmiu państw członkowskich nie zgłosiło przypadku dyskryminacji żadnej instytucji lub organizacji upoważnionej do przyjęcia tego typu zgłoszenia, ani też w miejscu, w którym doszło do dyskryminacji.

Przełożenie danych procentowych na wskaźniki w oparciu o wyniki **wywiadu przeprowadzonego z 3 500 ankietowanych pochodzenia romskiego w siedmiu państwach członkowskich objętych badaniem EU-MIDIS ujawniło, że 1 641 ankietowanych doświadczyło dyskryminacji w ciągu ostatnich 12 miesięcy, a 1 282 ankietowanych nie zgłosiło nigdzie przypadku dyskryminacji.**² Pomnożenie tego wskaźnika przez liczbę całej populacji romskiej w

Srednio w siedmiu badanych państwach członkowskich 79% Romów nie zgłosiło odpowiednim organom, że byli dyskryminowani.

siedmiu państwach członkowskich objętych badaniem sprawia, że poziom niezgłoszonych żadnym upoważnionym organom – łącznie z organami państwowymi i organizacjami pozarządowymi – przypadków dyskryminacji dotyczy tysięcy osób w ciągu każdych 12 miesięcy.

W badaniu skupiono się na ustaleniu przyczyn niezgłoszenia przypadków dyskryminacji przez osoby, które jej doświadczyły. Ankietowani mieli możliwość podania wielu różnych odpowiedzi, które były później odpowiednio sklasyfikowane przez osoby prowadzące wywiad.

Rys. 4 odzwierciedla zgodność odpowiedzi ankietowanych ze wszystkich państw członkowskich objętych badaniem przy uwzględnieniu powodów niezgłoszenia przypadków dyskryminacji. Podsumowując, przytłaczająca większość ankietowanych – 78% była zdania, że zgłoszenie dyskryminacji upoważnionej do tego instytucji lub w miejscu, w którym doszło do dyskryminacji, „nic by nie dało i niczego by nie zmieniło”. Jednocześnie połowa ankietowanych nie wiedziała, w jaki sposób należy zgłosić przypadek dyskryminacji, co może oznaczać, że osoby te zgłosiłyby przypadek dyskryminacji, gdyby wiedziały jak tego dokonać. 44% ankietowanych nie widziało jednak potrzeby zgłoszenia przypadków dyskryminacji i traktowało je jako część życia codziennego.

Waga tych incydentów wynika z faktu, że 1 na 5 ankietowanych nie zgłosił przypadku dyskryminacji w obawie przed zastraszeniem przez jej sprawcę. Podobnie, 39% ankietowanych było zaniepokojonych ewentualnymi negatywnymi konsekwencjami zgłoszenia przypadku dyskryminacji. Wyniki badania ukazują poczucie rezygnacji, związane z powszechnością dyskryminacji, wpisane w codzienne życie Romów, brak wiedzy o możliwości zgłoszenia tego typu incydentów, a także obawę przed zastraszeniem lub negatywnymi skutkami złożenia doniesienia o dyskryminacji.

Badanie koncentrowało się także na ustaleniu, czy ankietowani celowo unikali pewnych miejsc publicznych takich, jak sklepy i kawiarnie, w obawie przed złym traktowaniem wynikającym z przynależności do mniejszości etnicznej. Wyniki badania ujawniły, że w siedmiu państwach członkowskich objętych badaniem 23% ankietowanych narodowości romskiej unikało przebywania w miejscach publicznych w obawie przed potencjalną dyskryminacją. Tego typu zachowania wpływają na zmniejszenie potencjalnych zachowań dyskryminacyjnych, należy się zatem spodziewać, że określone przy pomocy badania wskaźniki dyskryminacji byłyby wyższe, gdyby Romowie nie unikali miejsc publicznych.

Rys.4

Powody niezgłoszenia przypadku dyskryminacji żadnej organizacji (w %)

Doświadczenia jakichkolwiek form dyskryminacji (w odniesieniu do dziewięciu obszarów dyskryminacji) w ciągu ostatnich 12 miesięcy

Badanie EU-MIDIS, pytania CA5-C15

² Dane nieważone

POSTRZEGANIE DYSKRYMINACJI I ŚWIADOMOŚĆ PRAW

Oprócz opisanego własnych doświadczeń w zakresie dyskryminacji, respondentów poproszono również o określenie, jak ogólnie postrzegają w danym państwie zakres dyskryminacji ze względu na: pochodzenie etniczne lub imigracyjne, wiek, niepełnosprawność, płeć, religię lub przekonania i orientację seksualną.

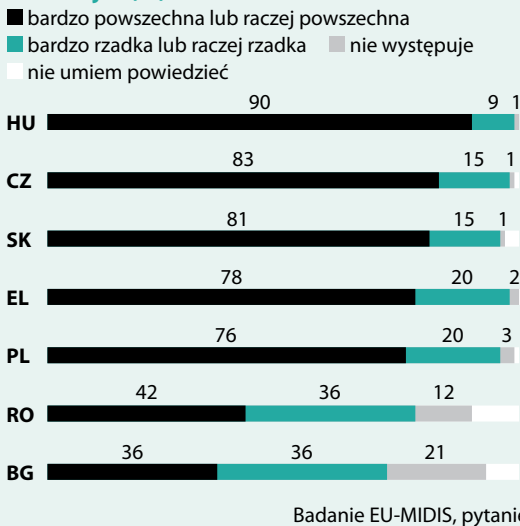
Większość Romów uczestniczących w badaniu uważa, że dyskryminacja ze względu na pochodzenie etniczne lub imigracyjne jest bardzo lub dość powszechna w danym państwie – na przykład, 90% na Węgrzech i 83% w Czechach.

W Bułgarii i Rumunii odpowiednio tylko 36% i 42% respondentów określiło dyskryminację ze względu na pochodzenie etniczne lub imigracyjne jako powszechną. Niemniej jednak odsetek ten był wyższy niż w przypadku innych rodzajów potencjalnej dyskryminacji.

Gdy porównać wyniki badania dotyczące **postrzegania dyskryminacji** ze względu na pochodzenie etniczne (rys. 5) z deklarowanymi doświadczeniami dyskryminacji ze względu na pochodzenie etniczne (rys. 1), można zauważyć, że państwa członkowskie, w których jest wysoki wskaźnik postrzeganej dyskryminacji, charakteryzuje również wysoki odsetek faktycznych przypadków doświadczania dyskryminacji; natomiast w tych państwach, gdzie wskaźnik postrzeganej dyskryminacji jest niski, odnotowuje się mały odsetek faktycznych przypadków dyskryminacji.

Rys.5

Czy dyskryminacja ze względu na pochodzenie etniczne lub imigracyjne jest powszechna w Pana/ Pani kraju? (%)

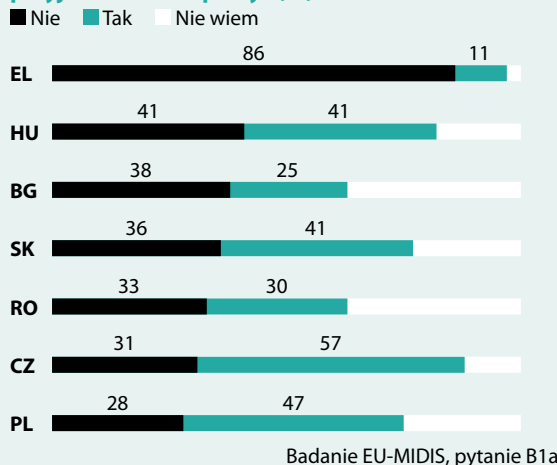
Respondentom zadano również pytanie dotyczące ich wiedzy na temat przepisów antydyskryminacyjnych w danym państwie (rys. 6). Większość respondentów na pytanie, czy istnieje prawo zabraniające dyskryminacji ze względu na pochodzenie przy przyjmowaniu do pracy, z wyjątkiem respondentów z Czech, odpowiedziała, że takie prawo nie istnieje, lub że go nie zna. W Grecji aż 86% wskazało na nieistnienie takiego prawa.

Zważywszy, że prawodawstwo WE mające na celu zwalczanie dyskryminacji ze względu na pochodzenie rasowe lub etniczne w kontekście zatrudnienia obowiązuje obecnie w całej UE, ten brak świadomości własnych praw sugeruje, że informacje na temat praw

To, jak ludzie postrzegają dyskryminację na ogół odzwierciedla ich faktyczne doświadczenie dyskryminacji.

Rys.6

Czy istnieje prawo zabraniające dyskryminacji ze względu na pochodzenie etniczne/imigracyjne przy przyjmowaniu do pracy? (%)

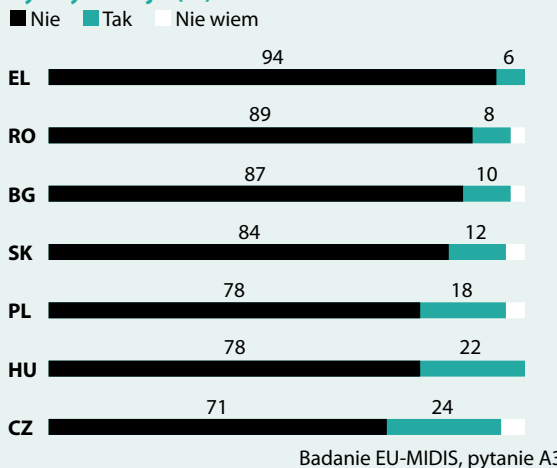

z zakresu zapobiegania dyskryminacji nie docierają do jednych z najbardziej narażonych pod tym względem mniejszości w Europie.

W badaniu również poproszono respondentów o wymienienie organizacji działającej w danym państwie, która dostarcza porad lub wsparcia osobom, które z jakiegoś powodu doświadczyły dyskryminacji. Jak ilustruje to rys. 7, od 71% i 94% respondentów nie potrafiło wskazać ani jednej organizacji. Podsumowując, wyniki ukazują, że **Romowie uczestniczący w badaniu w siedmiu państwach często doświadczają dyskryminacji, mimo to są oni zazwyczaj nieświadomi, że wymierzona przeciwko nim dyskryminacja jest niezgodna z prawem; nie są oni również w stanie wskazać organizacji w danym państwie – czy to rządowej, czy pozarządowej – która mogłaby im pomóc.**

Rys.7

Czy zna Pan(i) organizację udzielającą porad lub wsparcia osobom, które doświadczyły dyskryminacji? (%)

DOŚWIADCZENIE BYCIA OFIARĄ PRZESTĘPSTWA W OSTATNICH 12 MIESIĄCACH

Średnio w siedmiu państwach członkowskich, gdzie przeprowadzono badania dotyczące Romów, **32% wszystkich respondentów było ofiarami przestępstw w ostatnich 12 miesiącach, jeżeli chodzi o pięć rodzajów badanych przestępstw** (zob. ramka 2).

Ramka 2

Obszary wiktylizacji

W ramach EU-MIDIS zapytano respondentów o przypadki doświadczania wiktylizacji w ostatnich 12 miesiącach lub ostatnich 5 latach w pięciu obszarach:

- 1) kradzież samochodu lub z samochodu
- 2) włamanie lub usiłowanie włamania
- 3) kradzież mienia osobistego bez użycia siły/ groźby
- 4) napaść i groźba
- 5) dotkliwe nękanie

W pięciu rodzajach badanych przestępstw uwzględniono dotkliwe nękanie. Mimo że nękanie nie do końca jest „przestępstwem” w wielu państwach członkowskich, pytania o nękanie są włączane w szereg badań dotyczących wiktylizacji kryminalnej w celu odnotowania zdarzeń, które często mogą budzić lęk. Pytanie to zadano po pytaniach o dyskryminację i na koniec zestawu pytań o wiktylizację kryminalną, w ten sposób sugerując respondentom postrzeganie nękania raczej w kontekście przestępczości niż dyskryminacji i codziennego utrapienia. Badanie wykazało, że w siedmiu państwach członkowskich średnio 61% ofiar nękania określało je jako „dotkliwe”, co sugeruje, że jest to problem, na który należy patrzeć przez pryzmat wpływu, jaki wywiera on na życie ludzi.

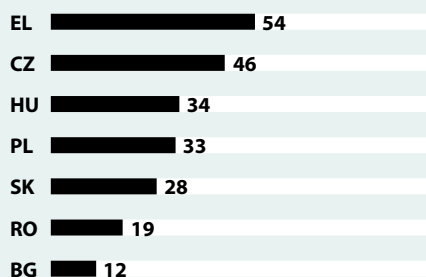
Rys. 8 przedstawia wskaźnik wiktylizacji ogółem dla pięciu typów przestępstw dla każdego państwa członkowskiego objętego badaniem.

Romowie uczestniczący w badaniu w Grecji deklarowali najwyższy stopień wiktylizacji; na drugim miejscu były Czechy. Natomiast wśród Romów, którzy uczestniczyli w badaniu w Bułgarii i Rumunii, odnotowano najniższy stopień wiktylizacji, co pokrywa się z uzyskanym w badaniu niskim odsetkiem przypadków doświadczania dyskryminacji w tych

Rys.8

Średni współczynnik wiktylizacji

Odsetek osób, które doświadczyły wiktylizacji w ciągu ostatnich 12 miesięcy (5 typów przestępstw)

Badanie EU-MIDIS, pytania DA2-DE2

Średnio w siedmiu badanych państwach członkowskich **79% Romów nie zgłosiło policji, że byli ofiarami napaści, groźb karalnych i dotkliwego nękania.**

dwóch państwach w porównaniu z pozostałymi państwami członkowskimi, które były objęte badaniem.

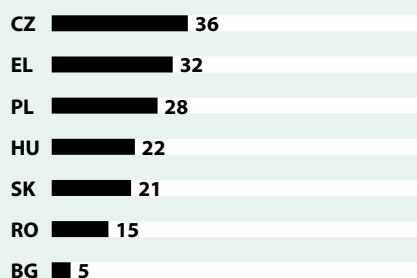
Koncentrując uwagę szczególnie na **przestępstwach przeciwko osobie – napaściach, groźbach karalnych i przypadkach dotkliwego nękania** – badanie wykazało, że w siedmiu państwach członkowskich objętych badaniem średnio **23% wszystkich respondentów było ofiarami co najmniej jednego przestępstwa przeciwko osobie w ostatnich 12 miesiącach.**

Romowie, którzy byli ofiarami napaści, groźb karalnych lub dotkliwego nękania, doświadczali średnio czterech takich zdarzeń w okresie 12 miesięcy. Pokazuje to, że przestępstwa przeciwko osobie są powtarzającym problemem dla części społeczności romskiej i że w związku z tym może istnieć potrzeba ukierunkowanych działań, które będą miały na celu zapobieganie przyczynom powtarzającej się wiktylizacji, także pokazanie efektywnego reagowania na nią.

Rys.9

Współczynnik wiktylizacji dotyczący przestępstw przeciwko osobie: napaści, groźb karalnych lub dotkliwego nękania

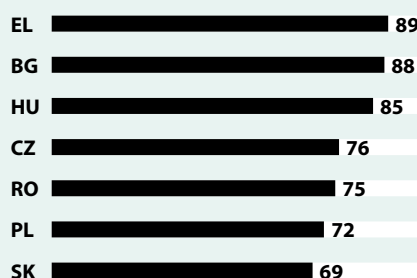
Odsetek osób, które doświadczyły dyskryminacji w ciągu ostatnich 12 miesięcy

Badanie EU-MIDIS, pytania DD2 & DE2

% respondentów, którzy nie zgłosili przestępstwa przeciwko osobie: napaści, groźb karalnych lub dotkliwego nękania

Incydenty, które miały miejsce w ciągu ostatnich 12 miesięcy

Badanie EU-MIDIS, pytania DD11 & DE10

Wyniki badania wskazują na istnienie potrzeby wykonania ogromnej pracy w celu wzbudzenia zaufania do policji wśród Romów, by czuli oni, że mogą zgłaszać przypadki wiktymizacji.

Rys. 9 pokazuje odsetek procentowy wszystkich respondentów w każdym państwie członkowskim, którzy byli ofiarami przestępstw przeciwko osobie w ostatnich 12 miesiącach; waha się on w przedziale od małego odsetka – 5% w Bułgarii do dużego – 36% w Czechach. W każdym państwie członkowskim wskazano również odsetek osób, które padły ofiarami przestępstw przeciwko osobie i nie zgłosiły tego faktu policji; waha się on w przedziale od 69% na Słowacji do 89% w Grecji.

Jeżeli chodzi o niezgłaszanie dyskryminacji, wyniki badania EU-MIDIS wskazują, że większość Romów nie zgłasza policji swoich doświadczeń z zakresu wiktymizacji kryminalnej. Należy zwrócić na to uwagę, szczególnie że wiele z tych przestępstw to napaści i groźby karalne.

W badaniu zapytano respondentów, którzy nie zgłosili bycia ofiarą przestępstwa przeciwko osobie, dlaczego tego nie uczynili. Osoby odpowiadały w różny sposób i prowadzący odpowiednio zakodowali ich odpowiedzi.

Rys. 10 przedstawia powody niezgłaszania przestępstw policji podawane przez respondentów jako średnią dla państw członkowskich objętych badaniem. Wyniki wskazują, że powody niezgłaszania są rzadziej związane z błahym charakterem zdarzenia (32%), a częściej z brakiem zaufania do policji (72%). Jednocześnie 33% deklaroowało, że powodem niezgłaszania przez nich przestępstw jest niechęć do policji lub strach przed nią, bądź wcześniejsze negatywne doświadczenia z policją.

Rys.10

Powody niezgłoszenia wiktymizacji związanej z przestępstwem przeciwko osobie (w %)

Incydenty, które miały miejsce w ciągu ostatnich 12 miesięcy

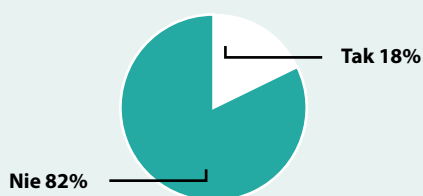
Badanie EU-MIDIS, pytania DD13 & DE12

SKALA PRZESTĘPCZOŚCI NA TLE RASOWYM W OSTATNICH 12 MIESIĄCACH

W celu udokumentowania przestępczości na tle rasowym, w ramach EU-MIDIS poproszono respondentów o określenie, czy uważają oni, że ich doświadczenia wiktymizacji kryminalnej w ostatnich 12 miesiącach miały miejsce częściowo lub wyłącznie z powodu ich przynależności do mniejszości.

Rys.11

% respondentów narodowości romskiej, którzy uważają, że padli ofiarą przestępstwa na tle rasowym, doświadczyli gróźb karalnych lub dotkliwego nękania w ciągu ostatnich 12 miesięcy

Badanie EU-MIDIS, pytania DD4 & DE5

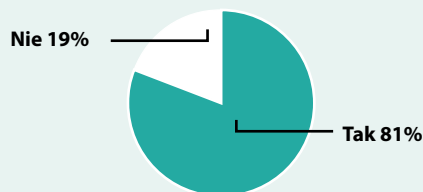
Rys. 11 pokazuje, że **18% wszystkich Romów uczestniczących w badaniu EU-MIDIS uważa, że w ostatnich 12 miesiącach było ofiarami napaści, gróźb karalnych lub dotkliwego nękania na tle rasowym. Innymi słowy, z 3 500 Romów uczestniczących w badaniu 624 było ofiarami napaści, gróźb karalnych lub dotkliwego nękania na tle rasowym w ostatnich 12 miesiącach.**³ Biorąc pod uwagę, że zdecydowana większość Romów uczestniczących w badaniu deklaroowała, że nie zgłosiła swojej wiktymizacji, można przyjąć, że stopień odnotowanej przestępczości na tle rasowym znacząco zaniża skalę problemu.

Następnie respondentów, którzy deklarowali bycie ofiarą napaści, groźby karalnej lub dotkliwego nękania w ostatnich 12 miesiącach, spytano, czy uważają, że ich wiktymizacja miała miejsce częściowo lub wyłącznie z powodu pochodzenia etnicznego. Innymi słowy, czy zdarzenie miało podłoże rasowe? Jak ilustruje to rys. 12 – zdecydowana większość ofiar potwierdziła taką sytuację. Te dane potwierdza fakt, że 73% respondentów wskazało na członków większości społeczeństwa

jako na sprawców ostatnio doświadczonego przypadku napaści, groźby karalnej lub dotkliwego nękania.

Rys.12

Wiktymizacja na tle rasowym wymieniona przez respondentów, którzy doświadczyli napaści, groźb karalnych lub dotkliwego nękania w ciągu ostatnich 12 miesięcy (w %)

Badanie EU-MIDIS, pytania DD4 & DE5

Powyższe dane dotyczące przypadków napaści, groźb karalnych i dotkliwego nękania na tle rasowym są szczególnie niepokojące. W zestawieniu z wynikającym z badań niskim wskaźnikiem zgłaszania policji przestępstw przeciwko osobie potwierdzają one wnioski Agencji przedstawiane w jej sprawozdaniach rocznych do chwili obecnej, że w większości państw członkowskich istnieje realny problem zaniżania faktycznej skali przestępczości na tle rasowym.

81% respondentów, którzy deklarowali bycie ofiarą napaści, groźb karalnych lub dotkliwego nękania uważa, że przestępstwa te miały podłoże rasowe.

KONTAKTY Z ORGANAMI ŚCIGANIA, SŁUŻBAMI IMIGRACYJNYMI, ORGANAMI CELNYMI I SŁUŻBAMI GRANICZNYMI

Respondentom zadano szereg pytań na temat ich kontaktów z organami ścigania, służbami imigracyjnymi, organami celnymi i służbami granicznymi.

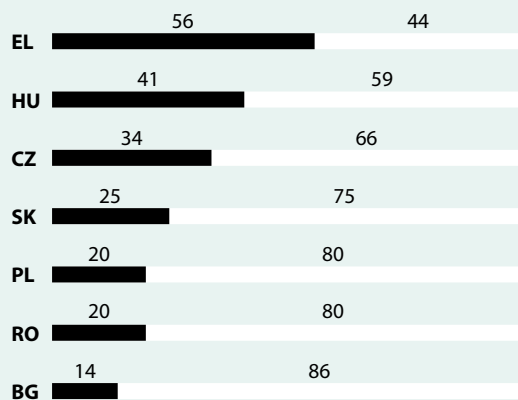
Pytania dotyczące kontaktów z organami ścigania miały na celu odnotowanie doświadczeń związanych z dyskryminacyjnym traktowaniem ze strony policji. W tym celu wszystkich respondentów zapytano, czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy zostali zatrzymani przez policję; w przypadku odpowiedzi twierdzącej prowadzący zadawał szereg szczegółowych pytań dotyczących następujących kwestii: jak często zostali zatrzymani przez policję w ostatnich 12 miesiącach; czy szli piechotą, czy też w momencie zatrzymania byli w jakimś pojeździe bądź środku transportu miejskiego; **czy uważają, że zostali zatrzymani z powodu przynależności do mniejszości (co określane jest jako „profilowanie etniczne”)**; jakie czynności przeprowadziła policja w trakcie zatrzymania; czy policja odnosiła się do nich

Rys.13

Zatrzymanie przez policję (w %)

W ciągu ostatnich 12 miesięcy

■ Tak □ Nie

Badanie EU-MIDIS, pytanie F3

Średnio w siedmiu badanych państwach członkowskich co drugi Rom zatrzymany przez policję w ostatnich 12 miesiącach, uważa, że został zatrzymany z powodu swojego pochodzenia etnicznego.

z szacunkiem. (Pełne wyniki tej części badania, które stanowią porównanie doświadczeń z zatrzymaniami przeprowadzonych przez organy ścigania w kontekście wszystkich grup objętych badaniem we wszystkich państwach członkowskich, zostaną dokładniej przeanalizowane i udostępnione w kolejnym sprawozdaniu EU-MIDIS „Kluczowe dane”).

Rys. 13 streszcza wyniki badania dotyczące respondentów-Romów w każdym z siedmiu państw członkowskich, którzy odpowiedzieli, że zostali zatrzymani przez organy ścigania w ostatnich 12 miesiącach. Wyniki ukazują duże różnice między państwami członkowskimi; w Grecji 56% respondentów potwierdziło, że zostało zatrzymanych w ostatnich 12 miesiącach, natomiast – dla porównania – w Bułgarii tylko 14%.

Jeżeli chodzi o wskaźniki dyskryminacyjnego traktowania i wiktymizacji, w Bułgarii i Rumunii odnotowuje się mały odsetek zatrzymań przez policję. Dane te mogą odzwierciedlać niskie wskaźniki styczności bułgarskich Romów z większością społeczeństwa, w tym działaniami policji – stąd mniej okazji do bycia zatrzymanym. Z drugiej strony zakres działań policji może być bardziej ograniczony w jednych państwach w porównaniu do innych.

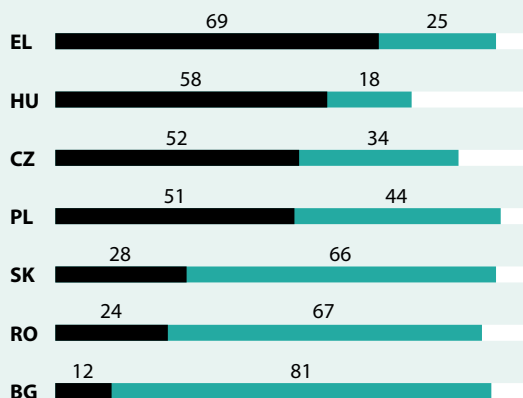
Jeżeli chodzi o pytanie, czy respondenci uważają, że zostali oni zatrzymani z powodu swojego pochodzenia etnicznego – „profilowanie etniczne” – wyniki (rys. 14) wskazują na stałą zależność między liczbą zatrzymań a skalą profilowania etnicznego. Pod tym względem na tle siedmiu państw członkowskich Grecja wyróżnia się jako państwo, gdzie

Rys.14

Postrzeganie zatrzymania przez policję w kontekście profilowania etnicznego

W ciągu ostatnich 12 miesięcy

■ Tak ■ Nie ■ Nie wiem

Badanie EU-MIDIS, pytanie F5

społeczność romska ma najwięcej kontaktów z policją i najbardziej też postrzega te kontakty jako dyskryminujące. W rezultacie częste i dyskryminujące kontakty z policją w społecznościach romskich nie wróżą rozwoju dobrych relacji między policją i społecznością, a także pozwalają wytłumaczyć niskie wskaźniki wśród Romów dotyczące zgłaszania policji przypadków wiktymizacji.

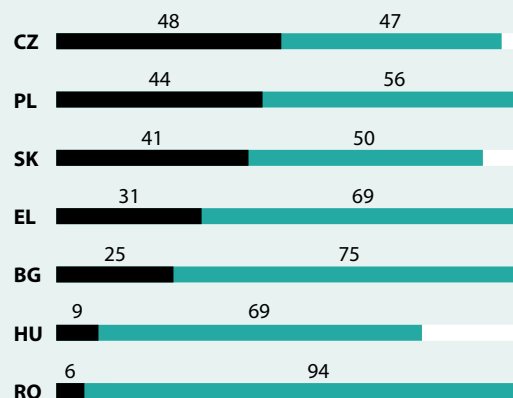
Ponadto respondentów zapytano, czy zostali oni zatrzymani przez służby imigracyjne, organy celne i służby graniczne wjeżdżając do kraju w ostatnich 12 miesiącach, a jeżeli tak, to czy uważają, że wybrano ich do zatrzymania przede wszystkim ze względu na ich przynależność do mniejszości. Dane na rys. 15 wskazują, że połowa Romów uczestniczących w badaniu w Czechach uważa, że podczas ich powrotu do kraju wybrano ich do zatrzymania ze względu na ich przynależność do mniejszości. Również Romowie w Polsce i na Słowacji wskazywali na dużą skalę profilowania etnicznego przez służby imigracyjne, organy celne i służby graniczne. Natomiast na Węgrzech i w Rumunii odsetek respondentów, którzy stwierdzili, że traktowano ich inaczej, był bardzo niski.

Rys.15

Postrzeganie zatrzymania przez kontrolę graniczną w kontekście profilowania etnicznego

W ciągu ostatnich 12 miesięcy

■ Tak ■ Nie ■ Nie wiem

Badanie EU-MIDIS, pytanie G3

Średnio w siedmiu badanych państwach członkowskich jeden Rom z czterech uważa, że został zatrzymany przez kontrolę graniczną z powodu swojego pochodzenia etnicznego.

Ustalenia te będą dalej omawiane w następnych sprawozdaniach dotyczących EU-MIDIS.

WYWAŻONY KOMENTARZ DO KORZYSTNYCH WYNIKÓW

Romowie w Bułgarii (i w Rumuni, choć tu w mniejszym stopniu) konsekwentnie udzielali bardziej pozytywnych odpowiedzi na większość pytań w badaniu, które dotyczyły niedyskryminacji i braku wiktymizacji, w porównaniu z innymi grupami Romów objętymi badaniem.

Można przypuszczać, że te korzystne wyniki związane są z faktem, iż Romowie w Bułgarii są bardziej wyizolowani z głównego nurtu życia społeczeństwa, co odzwierciedlają wyniki badań, oraz efektywnie funkcjonują w „równoległym społeczeństwie”, rzadko kontaktując się ze światem zewnętrznym.

Założenie to znajduje swoje poparcie w danych EU-MIDIS, które pokazują, że bułgarscy Romowie znaleźli się wśród tych mniejszości objętych badaniem we wszystkich państwach

członkowskich, które miały najmniej styczności z policją, rzadki kontakt ze służbami publicznymi spoza swoich społeczności oraz wskaźnik bezrobocia wynoszący 33%. Ponadto prowadzący badanie ocenili, czy sąsiedztwo, gdzie przeprowadzono rozmowę było „sąsiedztwem głównie zamieszkałym przez imigrantów/mniejszości”; 72% prowadzących wskazało na takie sąsiedztwo, co stanowi najwyższy odsetek ze wszystkich grup Romów objętych badaniem EU-MIDIS.

Wyizolowany charakter społeczności Romów w Bułgarii zdaje się chronić swoich członków przed dyskryminacją i wiktymizacją, podczas gdy Romowie z innych państw członkowskich są bardziej narażeni pod tym względem, w związku ze stałą stycznością z głównym nurtem życia społecznego i służbami publicznymi.

NIEKTÓRE KWESTIE DOTYCZĄCE OPRACOWANIA POLITYKI

Wyniki wskazują na wysoki stopień dyskryminacji i wiktymizacji wśród Romów z siedmiu państw członkowskich objętych badaniem, ukazując jednocześnie niski poziom świadomości Romów na temat swoich praw i ich znikomą wiedzę na temat mechanizmów wnoszenia skarg, lub nikłe zaufanie do tych mechanizmów. Respondenci stwierdzali również, że darzą małym zaufaniem policję jako służbę publiczną. Odzwierciedleniem tej sytuacji jest fakt, że zdecydowana większość przypadków dyskryminacji i wiktymizacji kryminalnej doświadczanej przez Romów nie jest nigdy zgłaszana żadnej organizacji – czy to rządowej, włączając policję, czy pozarządowej.

Wyniki sugerują szereg kwestii, jakie politycy i praktycy muszą rozwiłkć w związku z sytuacją Romów na szczeblu krajowym i wspólnotowym.

- Jakie efekty przynosi polityka i plany działania obecnie funkcjonujące na szczeblu Wspólnoty i państw członkowskich, które mają na celu przeciwdziałanie dyskryminacji przeciwko Romom? Czy istnieją przykłady stosowania dobrych praktyk, które wskazują na poprawę sytuacji Romów, zarówno w perspektywie krótkoterminowej, jak i długoterminowej?
- Na które elementy polityki społecznej (zatrudnienie, budownictwo mieszkaniowe, ochrona zdrowia, usługi społeczne, dostęp do usług, edukacja) przeznaczają się najczęściej instrumenty finansowe w celu przeciwdziałania dyskryminacji Romów? Biorąc pod uwagę wyniki badań ankietowych – czy instrumenty te stosowane są do dziedzin polityki, gdzie Romowie najbardziej doświadczają dyskryminacyjnego traktowania, i czy docierają one do tych Romów, którzy są najbardziej dyskryminowani?
- Jaka polityka i plany działania na szczeblu Wspólnoty i państw członkowskich przyczyniają się do podniesienia świadomości Romów na temat ich praw i stwarzają warunki, w których Romowie czują się pewnie zgłaszając dyskryminacyjne traktowanie, wiedząc, że ich skargi będą potraktowane poważnie, a odpowiedzialne organizacje i władze publiczne podejmą działania następcze?
- Co można uczynić w celu poprawienia sytuacji Romów, jeżeli chodzi o ich doświadczenia wiktymizacji kryminalnej, a w szczególności doświadczenia wiktymizacji na tle rasowym oraz nękania? W jaki sposób można promować kulturę służby publicznej wśród organów ścigania, by Romowie czuli się zdolni i zmotywowani do zgłaszania policji swoich doświadczeń dotyczących wiktymizacji?
- Jakie są konsekwencje charakterystyki etnicznej Romów przedstawianej przez organy ścigania, służby imigracyjne, organy celne i służby graniczne? Czy praktyki te zwiększają wykrywalność działalności przestępczej i odstręczają od przestępczości, czy może prowadzą do dalszej alienacji społeczności Romów i dyskryminacji przeciwko nim zarówno w ich państwach, jak i gdy dochodzą egzekwowania prawa do swobody przemieszczania się w UE?
- Doświadczanie dyskryminacji i strach przed nią skłaniają niektórych Romów do przyjęcia strategii życiowych polegających na unikaniu sytuacji mogących prowadzić do doświadczania dyskryminacji. Biorąc pod uwagę wpływ, jaki te strategie i sposoby myślenia mogą mieć na młodych Romów, co można uczynić wykorzystując programy edukacyjne, by dodać pewności, podnieść świadomość własnych praw wśród dzieci i młodzieży romskiej, ażeby miały one ambicje skorzystania z równości szans?

METODYKA BADAŃ EU-MIDIS

Grupy poddane badaniom ankietowym

W ramach EU-MIDIS przeprowadzono rozmowy z wybranymi imigracyjnymi i etnicznymi grupami mniejszościowymi w 27 państwach członkowskich. Grupy docelowe wybrano na podstawie informacji przekazanych przez krajowe punkty kontaktowe sieci Raxen należące do Agencji – konsorcja instytucji w każdym państwie członkowskim dysponujące wiedzą fachową w kwestiach dotyczących imigracji, mniejszości etnicznych i rasizmu, które zawarły z Agencją umowę na przeprowadzenie badania. Wybór grup docelowych umożliwia porównywanie wyników między grupami mniejszościowymi różnych państw członkowskich, i między państwami, w których przeprowadzono rozmowy w podobnych grupach. Jako że koszty przeprowadzenia badania we wszystkich grupach mniejszościowych w całej UE są zbyt wysokie, w pierwszej kolejności przeprowadzono badanie w najliczniejszej mniejszości etnicznej lub grupie/ grupach imigrantów w każdym państwie oraz w społecznościach uważanych za narażone na dyskryminacyjne traktowanie i wiktymizację kryminalną.

W każdym państwie członkowskim wybrano do przeprowadzenia rozmów od jednej do trzech grup docelowych, przy czym każda z nich liczyła co najmniej 500 respondentów.

Dobór reprezentatywnych prób

Badanie miało na celu dostarczenie wyników z reprezentatywnej próby jednej grupy mniejszościowej, lub większej ich liczby, wybranej do badania w każdym państwie członkowskim. W tym celu **zrezygnowano z doboru kwotowego i przyjęto w badaniu metodę wielostopniowego doboru losowego**, żeby dotrzeć w ten sposób do członków wybranych mniejszości, do których nie można by dotrzeć korzystając z bardziej konwencjonalnych metod doboru próby, takich jak kontaktowanie się z organizacjami pozarządowymi, które pracują z mniejszościami lub przeprowadzanie badań w miejscach, gdzie tradycyjnie zbierają się niektórzy członkowie grup mniejszościowych.

Agencja pilotowała różne metody losowego doboru próby w sześciu państwach członkowskich przed przyjęciem ostatecznej metody doboru próby. Proces doboru próby

główną metodą obejmuje trzy etapy: (i) metodę ustalonej ścieżki; (ii) adresowa próba osób; oraz (iii) próba gospodarstw. W niektórych państwach dane demograficzne pochodzące ze spisu ludności mogą być wykorzystywane w procesie losowego doboru respondentów. Rozmowy przeprowadzono w różnych lokalizacjach geograficznych na podstawie dostępnych danych statystycznych dotyczących ludności, które określiły średnią i największą koncentrację ludności dla grup docelowych (zdefiniowanych jako podstawowe jednostki próby). W kilku państwach członkowskich, gdzie nie udało się dobrać metodą ustalonej ścieżki wystarczającej liczby respondentów w określonym przedziale czasu, jako rozwiązanie awaryjne wykorzystano dobór prób dokonany przez prowadzących w celu uzyskania wymaganej liczby rozmów.

Badanie przeprowadzono głównie w największych miastach i stołecznych obszarach każdego państwa. W przypadkach, gdy na podstawie dostępnych danych demograficznych, wybrana grupa docelowa zamieszkiwała w przeważającej mierze obszary położone poza głównymi miastami – dobierano tam stosowną próbę. W ten sposób wyniki dla każdego państwa członkowskiego – uzyskane metodą wielostopniowego doboru losowego – są reprezentatywne w odniesieniu do grup zamieszkałych w tych miejscach. Wyniki ważone są na podstawie prawdopodobieństwa wyboru dla każdego respondenta objętego badaniem.

Gallup Europe przeprowadził badanie w terenie w ramach EU-MIDIS pod nadzorem personelu Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA), który uczestniczył w szkoleniach dla prowadzących i obserwował prowadzenie badania w terenie w wybranych państwach członkowskich.

Pełny opis metody doboru prób, która została przyjęta dla celów badania, zamieszczony jest w technicznym sprawozdaniu EU-MIDIS, dostępnym na stronie internetowej:

www.fra.europa.eu/eu-midis

ZWIĘZŁA CHARAKTERYSTYKA GRUP ROMÓW, Z KTÓRYMI PRZEPROWADZONO ROZMOWY

W ramach EU-MIDIS, w przypadku każdego respondenta zebrano informacje na temat cech osobowych, w tym: płci, wieku, języka ojczystego, obywatelstwa, kraju urodzenia, okresu zamieszkania w kraju, statusu zatrudnienia, dochodu gospodarstwa domowego, lat nauki, religii lub przekonań. Wszystkie dane uzyskane w badaniu zmieniono na anonimowe dla ogólnych celów statystycznych, tak by żadnej osoby nie można było zidentyfikować. Wszystkich informacji udzielono dobrowolnie.

Ponadto prowadzący badanie wypełnili kwestionariusze dotyczące informacji dodatkowych na temat sąsiedztwa, w którym przeprowadzono każdy wywiad oraz okoliczności wywiadu; na przykład, czy respondent był sam w trakcie całej rozmowy.

Ustalenia dotyczące cech osobowych respondentów i informacje udzielone przez prowadzących zostaną zamieszczone na stronie internetowej Agencji, by umożliwić dalszą analizę osobom zainteresowanym.

Pochodzenie

W ramach EU-MIDIS przeprowadzono rozmowy z Romami w siedmiu państwach członkowskich UE (Bułgaria, Czechy, Grecja, Węgry, Polska, Rumunia i Słowacja). Zgodnie z wynikami badania, w tych państwach Romowie są głównie rdzennymi mniejszościami, tj. obywatelami, którzy urodzili się w państwach, gdzie przeprowadzano z nimi rozmowy (97%-100%). Odsetek imigrantów wśród Romów jest zdecydowanie największy w Czechach, gdzie 12% respondentów deklaruowało inny kraj urodzenia (włączając w to „gdzie indziej na terytorium byłej Czechosłowacji” – co oznacza Słowację).

Dane socjodemograficzne

Greccy Romowie są w najmniej korzystnej sytuacji, jeżeli chodzi o **edukację** – tylko 4% z nich deklaruowało okres nauki, który trwał co najmniej dziesięć lat, co wskazuje na to, że większość respondentów skończyła co najwyżej szkołę podstawową. Ponadto 35% Romów w Grecji, z którymi przeprowadzono rozmowy, było analfabetami. Odsetek ten wynosi 11% w Polsce, 10% w Rumuni i 5% w Bułgarii. Nawet w państwach członkowskich, gdzie analfabetyzm nie jest tak powszechnym problemem, odsetek osób, które kontynuowały swoją edukację na poziomie szkoły średniej (np. uczęszczały do szkoły ponad 9 lat) pozostaje dosyć niski: 22% w Bułgarii, 36% na Węgrzech i 38% na Słowacji.

W momencie przeprowadzania rozmowy wskaźnik **zatrudnienia** Romów na płatnych stanowiskach (prowadzących działalność na własny rachunek lub zatrudnionych w pełnym lub niepełnym wymiarze czasu pracy) osiągnął swoją maksymalną wartość w Czechach – 44%. Z drugiej strony tylko 17% w Rumunii i 18% w Polsce deklaruowało takie zatrudnienie; inne współczynniki aktywności zawodowej przedstawiają się następująco: Bułgaria

- 32%, Grecja - 34%, Węgry - 31%, Słowacja - 25%. Jednocześnie średni wiek próby nie różni się znacznie między państwami w sposób, w jaki mógłby mieć „naturalny” wpływ na współczynniki aktywności zawodowej: mieści się on w przedziale 35 – 39 lat.

Tło kulturowe

Mimo że Romowie omawiani są tutaj jako jedna „grupa” należy pamiętać, że w UE istnieje ogromna różnorodność społeczności Romów, oraz że są one wewnętrznie różnorodne. W badaniach na temat większości społeczeństwa często porównuje się państwa członkowskie w niewielkim stopniu uwzględniając różnice między badaną ludnością – wyniki dla EU-MIDIS należy interpretować z odpowiednim uwzględnieniem różnorodności kulturowej i składu społecznego grup Romów objętych badaniem.

Na przykład: gdy zapytani o język ojczysty, 47% Romów odpowiadało, że ich językiem ojczystym jest inny język niż język(i) urzędowy(e) państwa członkowskiego. Odnotowano dużą różnorodność wśród Romów, z którymi przeprowadzono rozmowy w różnych państwach; na przykład na Węgrzech 100% Romów wymieniało węgierski jako ich język ojczysty, natomiast w Bułgarii tylko 25% deklaruowało, że bułgarski jest ich językiem narodowym. Jeżeli chodzi o **wyznanie**, Romowie zazwyczaj nie odbiegają w znaczny sposób od większości społeczeństwa w państwach członkowskich; niemniej jednak w Bułgarii znacząca mniejszość Romów to muzułmanie. Z drugiej strony stosunkowo niewielu Romów deklaruowało, że nie są religijni (najwięcej w Czechach – 26% i na Węgrzech – 16%, a pozostałych państwach – 6% lub poniżej). W przybliżeniu co dziesiąty respondent na Słowacji, w Grecji i Polsce powiedział, że zazwyczaj nosi strój, który jest **charakterystyczny** dla ich **grupy etnicznej**; w pozostałych państwach członkowskich prawie nikt nie uważał, by jego strój był charakterystyczny dla jego grupy etnicznej.

Segregacja

Według opinii prowadzących badanie, którzy rozmawiali z Romami w różnych lokalizacjach w państwach członkowskich, częstym zjawiskiem wśród Romów jest segregacja przestrzenna, tj. żyją oni na terenie zamieszkałym głównie przez innych Romów: najwyższy odsetek w Bułgarii (72%), Rumunii (66%), Słowacji (65%) i Grecji (63%). Należy mieć to na uwadze, analizując wyniki, ponieważ wyższy stopień segregacji przestrzennej oznacza, że respondenci-Romowie są odcięci od głównego nurtu życia społeczeństwa, to z kolei oznacza, że w dużym stopniu doświadczają oni dyskryminacji, chociaż, z drugiej strony, taka sytuacja może chronić ich przed dyskryminacyjnym traktowaniem, jako że ich kontakt z większością społeczeństwa jest ograniczony.

Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej

EU-MIDIS

Badanie UE na temat mniejszości i dyskryminacji

Sprawozdanie „Kluczowe dane”, część 1:

Romowie

Projekt i skład: red hot 'n' cool, Wiedeń
Druk: Elanders Hungary Kft., Budapeszt

2009 - 16 str. - 21 x 29.7 cm

ISBN-13: 978-92-9192-373-1

TK-78-09-588-PL-C

Wiele informacji na temat Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej znajduje się w Internecie.
Dostęp do nich jest możliwy poprzez witrynę FRA (<http://fra.europa.eu>).

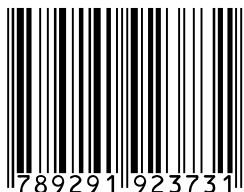
© Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej, 2009

Powielanie do celów niekomercyjnych jest dozwolone pod warunkiem podania źródła informacji.

Copyright OSCE

ISBN 978-92-9192-373-1

789291 923731

TK-78-09-588-PL-C

ODWIEDŹ:

www.fra.europa.eu/eu-midis

ZOBACZ RÓWNIEŻ:

SPRAWOZDANIE TECHNICZNE (ON-LINE)

KWESTIONARIUSZ (ON-LINE)

WKRÓTCE:

KLUCZOWE DANE – MIESZKAŃCY AFRYKI PÓŁNOCNEJ

KLUCZOWE DANE – MIESZKAŃCY AFRYKI SUBSAHARYJSKIEJ

KLUCZOWE DANE – ŚWIADOMOŚĆ PRAW

KLUCZOWE DANE – ORGANY ŚCIGANIA